

References

1. Innovatsiini tekhnologii vykhovannia ditei doshkilnoho viku: navch.-metod. posib. / Za red. O. S. Chernovoi. – Poltava, 2006. – 112 p.
2. Polievikova O. B. Optyimizatsiia protsesu sotsialnoi adaptatsii ditei starshogo doshkilnoho viku do umov DNZ zasobamy gry [Elektronnyiresurs] / O. B. Polievikova. – Rezhym dostupu do zhurn.: http://dgerela.at.ua/publ/metodichka/optimizacija_procesu_socialnoji_adaptaciji_ditej_starshogo_doshkilnoho_viku_do_umov_dnz_zasobami_gri/2-1-0-92
3. Programa «Vpevnenyi start» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu do zhurn.: http://www.mon.gov.ua/newstmp/2010/24_11/5/programa.doc

ДИАГНОСТИКА ОСОБЕННОСТЕЙ СОЦИАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ ЛИЧНОСТИ ДОШКОЛЬНИКОВ

И.С. Лаптева, С.О. Кубицкий

Аннотация. В статье описанная программа эмпирического исследования. Целью ее было определить особенности формирования социальной направленности дошкольников в зависимости от ближайшего окружения (детей, родителей, воспитателей).

Ключевые слова: дети дошкольного возраста, дошкольное учебное заведение, социализация, социальная направленность дошкольников, общения дошкольников.

DIAGNOSTICS OF FEATURES OF SOCIAL ORIENTATION OF PERSONALITY OF UNDER-FIVES

I.S. Lapteva, S.O. Kubitskiy

Abstract. In the article described program of empiric research. The purpose of it was to define the features of forming of social orientation of under-fives depending on the nearest surroundings (children, parents, educators).

Keywords: to put preschool age, preschool educational establishment, socialization, social orientation of under-fives, and intercourse of under-fives.

УДК 37.041:364.026:504.007.2

РОЛЬ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ЕКОЛОГА

Л. А. ЛЕЩЕНКО, аспірант кафедри
соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: les.l@ukr.net

Анотація. У статті розкрито сутність і доведено необхідність формування конкурентоспроможності еколога. Розглядається формування самоосвітньої компетентності майбутнього еколога.

Ключові слова: еколог, компетентність, самоосвітня компетентність, конкурентоздатність.

© Л. А. Лещенко, 2016

Актуальність (Introduction). Сучасна екологічна ситуація в світі багатьма фахівцями оцінюється як кризова. Негативні тенденції в навколишньому середовищі пов'язані з техногенною діяльністю людини. Проблеми навколишнього середовища навряд чи зникнуть в осяжному майбутньому. Сучасні підприємства по всьому світу викидають тисячі тонн шкідливих речовин в атмосферу. У зв'язку з цим, попит на професіоналів у сфері екології буде збільшуватися, разом з ним будуть рости вимоги до них. Соціум потребує кваліфікованих фахівців, що мають фундаментальну підготовку і здатні до освоєння нових знань і умінь, вміють приймати нестандартні рішення в мінливих обставинах. Серед характеристик фахівця пріоритетне місце займає його компетентність і професіоналізм, що забезпечують затребуваність і конкурентоспроможність у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Особливості використання компетентнісного підходу в професійній освіті досліджують Дж. Равен, В. Хутмаєр, І. Зимня, І.Зязюн, А. Колот, К. Корсак, Н. Ничкало, В. Петюх. Тенденції управління конкурентоспроможністю ринку праці та робочої сили – Л. Лісогор, М. Семикіна, С.Сотнікова, С. Хазова, О. Цимбал, Н. Шульга та інші. Організаційно-педагогічні умови формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців вивчали О. Алексєєв, Р. Гейзерська, О. Заболотська, А. Ключко, О.Косаревська, І. Облес, В. Савіщенко та інші. Готовності до професійної діяльності досліджували О. Бойко, Н. Волкова, В. Зінченко, Є. Іванченко, Н.Кожемякіна, О. Макаренко, О. Серняк, Є. Тягнирядно, О. Шупта та інші науковці. Розвитком конкурентоспроможності, дослідженням організаційно-педагогічних умов її формування займалися Л. Бод'ян, А. Гришин, В. Іванова, Л. Курзаєва, О. Лапшина, Г. Максимов, В. Мезінов, Т. Пронюшкіна, Т. Сливина, Ф. Туктаров, В. Шаповалов. Обґрунтування сутності екологічної освіти здійснювали Г.Білявський, А. Романович, С. Степаненко, Т. Собчик, та ін. Самоосвітню компетентність розглядали С. Архангельській, Г. Гусєв, Ю. Дмитрієв, Л. Колесник, І. Малкін, О. Фоміна, та ін.

Мета (Purpose). Визначити роль самоосвітньої компетентності у формуванні конкурентоспроможного еколога.

Методи (Methods). У процесі дослідження застосовано наступні методи: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, вивчення передового досвіду.

Результати (Results). «Конкурентоспроможність спеціаліста – це його здатності відповідати вимогам роботодавця у розглянутий період, які розглядаються через конкурентні переваги фахівця по відношенню до інших фахівців в даній області» (Л. Д. Славова) [1]. Отже, конкурентоспроможність фахівця являє собою інтегративну характеристику, що забезпечує йому більш високий професійний статус, більш високу рейтингову позицію на відповідному галузевому ринку праці, стійко високий попит на його послуги (затребуваність); вона визначається якістю особистості фахівця і якістю його професійної діяльності. Її рівень залежить від ступеня відповідності особистісних якостей і професійних знань, умінь і навичок конкретного фахівця об'єктивним вимогам професійної діяльності та соціально-економічним умовам.

Конкурентоспроможність еколога є в даний час основною вимогою до його підготовки. Тільки інтеграція професійної, соціальної та особистісної компетентності може забезпечити сучасному випускнику професійного навчального закладу конкурентоспроможність на ринку праці.

Еколог – фахівець, що займається виявленням, вивченням і мінімізацією

природних і людських чинників, що негативно впливають на навколишнє середовище. Він досліджує негативні явища в природі, встановлює їх причину і методи їх запобігання. Також без екологічної експертизи та її позитивного результату не починається жодне будівництво. Професія еколога вимагає різнобічних знань фізики, хімії та біології, навичок комп'ютерного моделювання процесів, що проходять в природі. Еколог повинен відмінно знати не тільки теорію своєї роботи, але і бути ефективним практиком. Еколог може себе реалізувати на виробництві, в приватній або державній природоохоронній компанії. Від представника цієї професії роботодавці вимагають знання законодавчої бази, профільні знання, вміння проводити математичні виміри та лабораторні дослідження, розраховувати потоки стічних вод та інші необхідні розрахунки.

Навколишнє середовище у своєму природному розвитку знаходиться в динамічній рівновазі. Вплив на довкілля в цілому, на його структурні елементи здійснюється промисловістю, транспортом, сільським господарством. Найнебезпечнішим забрудненням для природних екосистем і людини є хімічне забруднення, яке отрує навколишнє середовище різними токсикантами (аерозолі, хімічні речовини, важкі метали, пестициди, пластмаси, детергенти та ін.) [2]. За підрахунками спеціалістів ЮНЕСКО, у наш час у природному середовищі міститься 7 8,6 млн хімічних речовин, причому їхня кількість щорічно поповнюється ще на 250 тис нових сполук, багато з яких мають канцерогенні та мутагенні властивості [3]. Використовуючи різноманітні методи контролю стану об'єктів навколишнього середовища або якості готової продукції ряду галузей промисловості (хімічної, нафтохімічної, мікробіологічної, фармацевтичної, харчової), еколог отримує інформацію, необхідну для подальшого прийняття рішень щодо запобігання надходженню шкідливих речовин в контрольовані об'єкти, очищення цих об'єктів, способи їх захисту та ін. Зважаючи на те, що все частіше з'являються нові високоактивні хімічні сполуки, виділені з природних джерел або синтезовані людиною, кваліфікованому екологу необхідно самостійно відслідковувати появу нових хімічних речовин та досліджувати їх вплив на біосферу. Крім того, небезпеку являє поява нових біологічних об'єктів, особливо генетично модифікованих, що потребують детального вивчення. Забруднення неречовинного характеру – різноманітні випромінювання (електромагнітні, радіоактивні та ін.) також потребують оновлення знань фахівців-екологів. Наприклад, «електромагнітний смог», який не менш небезпечний ніж хімічний, є наслідком швидкого розвитку мобільного зв'язку, широкого використання побутового обладнання та ін. [4].

Таким чином, безперервне самостійне поповнення знань необхідне екологу протягом усієї професійної діяльності. В нинішніх умовах вимоги до сучасного еколога багато у чому розширилися: зростає значення особистісного фактору, важливу роль грає загальноосвітня підготовка, професійна креативність та самостійність, потреба та здатність до самоосвіти.

Ми провели опитування серед студентів екологічних спеціальностей трьох вищих навчальних закладів України – Херсонського державного університету, Національного університету біоресурсів і природокористування, Львівського національного аграрного університету. Майбутнім екологам були поставлені питання:

1. «Чи потрібна екологу самоосвітня компетентність?»

2. «Чи займаєтеся особисто Ви самоосвітою?»

З'ясувалося, що 13 % опитуваних вважають самоосвіту необхідною,

34 % – потрібною у певних обставинах, 53 % – непотрібною. З них 10 % студентів займаються самоосвітою постійно, 33 % – інколи, 68 % - не займаються взагалі. Проведене опитування показало, що більшість студентів не готова до самонавчання.

Найважливішою умовою конкурентоспроможності сучасної людини як фахівця і як члена соціуму – є його компетентність. Самоосвітня компетентність є головним чинником конкурентоздатності випускника, оскільки вона дозволяє отримати якісну освіту, надалі оволодіти професією, досягти необхідної кваліфікації. Самоосвітня компетентність виступає одним із проявів соціальної та професійної зрілості особистості, набуваючи особливу значимість в умовах переходу до інформаційного суспільства. В даний час спостерігається протиріччя між стрімко наростаючим потоком інформації, швидкістю її поширення і обмеженими можливостями засвоювати і переробляти її в стінах освітньої установи. Водночас від фахівців потрібні мобільність, швидка адаптація до мінливих умов, вміння збагачувати і підтримувати професійні знання на рівні, що забезпечує конкурентоспроможність фахівця в професійному середовищі. Самоосвіта є необхідним додатком життя культурної людини, виступає його духовною потребою. Провідна тенденція сучасної освіти полягає в переході від вузької профорієнтації до освіти, що забезпечує широкий спектр загальнокультурних і професійних компетентностей випускників освітніх установ (Н. Алексєєв, Е. Бондаревська, Ю. Гороховатський, В. Серіков, Е. Шиянов).

Висновки і перспективи (Discussion). Очевидно, що чим ширший професійний і загальнокультурний кругозір фахівця-еколога (зрозуміло, супроводжуваний певними компетентностями), тим різноманітніші та мобільніші його можливості на ринку праці, тим стійкіша його позиція в конкурентній боротьбі. Звісно, самостійно набуті знання будуть додатково сприяти стійкості у конкурентній боротьбі за рахунок більш високої якості професійної підготовки і більш широкому загальнокультурному рівню розвитку особистості фахівця. Самоосвітня компетентність підтримує на належному рівні спеціальні компетентності. У процесі самоосвіти не тільки здобуваються нові технічні знання та вміння, а також вдосконалюється методика їх використання в обраній професії.

Таким чином, самоосвітня компетентність – важлива складова конкурентоспроможного фахівця у сфері екології тому, що дозволяє підвищити якість підготовки фахівців, спонукає їх до постійного вдосконалення відповідно до сучасних вимог, адже вплив людського суспільства на природу неминучий, він посилюється в міру зростання чисельності населення, в результаті науково-технічного прогресу, збільшення числа і маси хімічних речовин у господарському обороті, що призводить до порушення балансу екологічних компонентів.

Список використаних джерел

1. Славова, Л. Д. Конкурентоспособность молодого специалиста в современных реалиях [Электронный ресурс] / Л. Д. Славова. — Режим доступа: http://rusnauka.com/9/EISN_2007/Economics/21465/doc.htm.

2. Войтенко В. П., Кошель Н. М., Писарук А. В. Екологічна криза в Україні (демографічні студії). К.: "Фенікс", 2011. — 280 с. таблиць 64, рис. 36.

3. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2011 році. – К.: Міністерство екології та природних ресурсів України, LAT & K. – 2012. – 258 с.

4. Баран Б. А. Фізико-хімічне обґрунтування дії магнітного поля на водні

розчини для розробки систем техногенно-екологічної безпеки. Дис. ... д-ра хім. наук: 21.06.01. – Хмельницький, 2006. – 326 с.

References

1. Slavova, L. D. Konkurentosposobnost molodoho spetsyalysta v sovremennykh realyakh. Available at: http://rusnauka.com/9/EISN_2007/Economics/21465/doc.htm.
2. Voitenko V. P., Koshel N. M., Pysaruk A. V (2011). Ekolohichna kryza v Ukraini (demografichni studii). [The ecological crisis in Ukraine (population studies)]. Kyiv: "Feniks".Science, 280.
3. Natsionalna dopovid pro stan navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha v Ukraini u 2011 rotsi. – Kyiv: Ministerstvo ekolohii ta pryrodnykh resursiv Ukrainy, LAT & K. – 2012. – 258.
4. Baran B. A. (2006). Fyzyko-khimichne obgruntuvannia dii mahnitnoho polia na vodni rozchyny dlia rozrobky system tekhnogenno-ekolohichnoi bezpeky [Physico-chemical study of the magnetic field on water solutions for the development of technogenic and ecological safety]. Khmelnytskyi, 326.

РОЛЬ САМООБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ФОРМИРОВАНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОГО ЭКОЛОГА

Л. А. Лещенко

Аннотация. В статье раскрыта суть и доказана необходимость формирования конкурентоспособности эколога. Рассматривается формирование самообразовательной компетентности будущего эколога.

Ключевые слова: эколог, компетентность, самообразовательная компетентность, конкурентоспособность.

ROLE OF SELF-EDUCATIONAL COMPETENCE IN FORMATION OF COMPETITIVE ENVIRONMENTALIST

L. A. Leschenko

Abstract. The article reveals the essence and proves the necessity of the environmentalist competitiveness formation and consider the formation of self-educational competence of future environmentalist.

Keywords: environmentalist, competence, self-educational competence, competitiveness.

УДК 378

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ДИЗАЙНУ

В.Л. МАЛІНКІНА, старший викладач

Київський національний університет технологій і дизайну

E-mail: malinkina.valentina@i.ua

Анотація. У статті охарактеризовано педагогічні умови формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх педагогів, викладачів

© В. Л. Малінкіна, 2016